

SZAJOL TÖRTÉNETE

/Szöllősi József/

TARTALOM

Természetföldrajz

Történeti áttekintés

Mezőgazdaság, ipari üzemek

Vasútállomás

Népesség

Infrastruktúra

Szajol a Tisza bal partján települt község. Szolnoktól 9 km-re fekszik K-i irányban. A régi falumag eredetileg a Szolnok-Debrecen vasúttól és műúttól kissé távolabb feküdt, mint ma. A falu az 1920-as évektől dinamikusán kezdett el fejlődni, és úgynevezett vasutastelep jött itt létre. A Szolnok-Debrecen vasútvonal ma is a falu szélén halad. Nem úgy a 4. számú főút, amely ma kettészeli a községet.

Élővize a Tisza. Északról a Pete-szigetet körülfogó, természetesen lefűződő morotva törendszert határolja az ófalut. D-DNY felől az alcsi-szigeti holtág Szajol felőli vége képezi a határt a megyeközpont és Szajol között. Törökszentmiklós városa Szajol keleti szomszédja. A község 3970 lélekszámot tudhatott magáénak az 1990-es népszámlálási adatok szerint. Ez a Jász-Nagykun-Szolnok megyei község a magyar embernek valószínűleg nem mond többet, mint amit a térképről le tud olvasni: egy község a Tiszántúlon, Szolnoktól K-re az Alföldön. Az ország gazdasági életében Szajol - arányaihoz viszonyítva - nagy szerepet tölt be. Én, mint a falu „szülöttje” szeretném, ha az emberek többet tudnának meg erről a faluról, annak történetéről és gazdaságáról egyaránt. Országos viszonylatban vasúti csomópontját a legnagyobbak között tartják számon. A falut kettészelő 4. sz. főút is a gazdaságban betöltött szerepét növeli a községnek. E két tényező kiemelte Szajolt az alföldi falvak „hétköznapiságából”. Ezzel a munkával szeretném ezt bizonyítani, majd rámutatni milyen előnyökkel, esetleges hátrányokkal jár vasúti csomópontnak lenni az Alföld közepén.

Magyarország egyik tiszai átkelőhelye Szolnok. Közelsége mindig meghatározó volt a sajoli lakosság életében. Hogyan és miként gyakorolt hatást a megye központja Szajolra? Erre a kérdésre is próbál ez a diplomamunka választ adni.

Aki ezt a művet végigolvassa, remélhetőleg új megvilágításban fogja látni ezt az alföldi települést, annak történeti-gazdasági viszonyait. A kezdetektől 1930-ig Szajol történetét már megismerhettük Török Margit szakdolgozatából. Kapocsi Antal volt iskolaigazgató átfogóan leírta a Szajolban történteket 1945-1969-ig. 1969-től azonban még nem íródott részletes dolgozat a községről, a faluban zajló gazdasági tevékenységekről. Ezt a hiányt szeretném pótolni diplomamunkámmal. Munkámat itt szeretném ajánlani minden szajoli lakosnak, aki szeretné jobban, részletesebben megismerni lakóhelyének történeti-gazdasági múltját-jelenét, a kezdetektől a XX. század utolsó évtizedéig.

I. A NAGYKUNSAÉG TERMÉSZETFÖLDRAJZA

1. A kialakulás

Jász-Nagykun-Szolnok megye felszínének kialakulása sem földtörténetileg, sem szerkezetileg nem választható el a környező megyéjétől.

A szénhidrogén után kutató mélyfúrások tárták fel a mélyebb rétegek szerkezetét, amelyek alapján a földtörténeti korok eseményei végigkövethetők.

A Közép-Tiszavidék egyes részei között fejlődéstörténeti különbségek, a felszín építőanyagai, a felszínépítő és a jelenleg alakító folyamatok szerint 6 kis tájra osztható:

- Taktaköz: Tisza jobbpartján Tokajtól a Sajó torkolatig
- Borsodi-ártér: Sajótól Eger-patak vonaláig
- Hevesi-ártér: Egertől D-re az Alsó-Zagyva sík pereméig
- Alsó-Zagyva-síkság: Hevesi-síktól D-re a Duna-Tisza közti Hátságig
- Hortobágy: Tisza bal oldalán Tiszadada-Balmazújváros-Nádudvar-Nagyiván-Tiszafüred között terül el.
- Szolnoki löszhát:

A közép Tiszavidék legnagyobb tájegysége. Ny-on a Tisza alluviális síkja K-en az Etyektől Nagyivánhoz húzható vonal és a Hortobágyi-főcsatorna alsó szakasza, D-en a Hármaskörös határolja. A K-i nagyobb felét, a történelmi és etnográfiai Nagykunság elnevezéssel ismerjük. Ez a tájegység az Alföld közepén fekszik, a kiterjedése mintegy 2800 km.

A terület legmagasabb partja Abádszalóktól K-re a Királyhalom (102m), legmélyebb pontja a térség DK-i részén található tszf: 83m. A Nagykunság felszínén csak újpleisztocén és holocén üledékek vannak. Legidősebb képződmény a felsőpleisztocén futóhomok. Cholnoky Jenő szerint ezeket a Tisza medréről fújták ki alacsony vízállás idején az ÉNY-i szelek. A futóhomokon fekvő löszös homok, homokos lösztakaró 0,5-2,5m vastag. A D-i területeken iszapos-agyagos löszök, löszös anyagok találhatóak, É-on és D-en egyaránt találhatunk holocén kori réti és lápi anyagot.

Területünk fejlődéstörténetét a középsőpleiocén időszaktól követhetjük nyomon. A felsőpannoni emelet végére a Bükk és a Mátra előterének tekintélyes része már feltöltődött. A szárazulat azonban még nem érte el a mai Tisza vonalát. Valószínűnek tartják, hogy a Nagykunság területén elhelyezkedő beltó csak a felsőpleiocén végére vagy a pleisztocén elejére vált száraz területté. A nagykunsági pleisztocén rétegsort a Bükkből és a Mátrából lefutó patakok hordalékkúpja borítja be. Ez az üledék finomszerű homok, iszap illetve agyag. Sümeghy J. szerint a nagykunsági homokbuckák alapanyaga ez. A táj fő vonásai a pleisztocén végére rajzolódtak ki. É-on löszös homoktakaróval fedett buckás felszínek terjeszkedtek, míg D-en és DK-en szinte asztallap simaságú löszös iszapokkal, agyagokkal fedett táj található. A holocén folyamán számottevő változáson ment keresztül a Nagykunság.

Legfontosabb változás a Tisza megjelenése ezen a területen. Oldalazó eróziójával kezdte meg a tájat átalakítani. Nagy területekről letarolódtak a homokbuckák, és helyüket különböző holocén üledékek foglalták el. A még összefüggő homokfelszínek szétदारabolódtak, ezáltal a terület elveszítette egységes hordalékkúp jellegét. A Tisza elvágta a Nagykunságot a hordalékkúp hegylábi részétől.

A felszíni viszonyok alapján két részre oszthatjuk a Nagykunságot a Berekfürdő-Fegyvernek vonaltól É-ra és D-re eső területek különbsége miatt. Az É-i részen a buckák többsége fordul elő, szélbarázdák, hosszanti garmadák, maradékgerincek, deflációs mélyedések az uralkodók. A D-i részen löszös agyag, löszös iszap, réti agyag található a felszínen. Szórványosan található bucka, elhagyott folyómeder, kunhalom. A kunhalmokat csernozjon talajokból halmozták össze, és a legtöbb esetben buckákra építették fel. Magasságuk különböző, de egy sem haladja meg a 10 métert, átmérőjük leginkább 30-80 méter.

2. A Nagykunság éghajlata, vízrajza, növény- és állatvilága

A közép Tiszavidék a kontinentális éghajlati öv meleg, száraz, mérsékelten forró nyarú éghajlati körzetébe esik. A napsütéses órák száma évente 2000-2100 között változik. A nyári félévben e a táj beleesik a legoptimálisabb napfényellátottság zónájába. A hőmérsékletjárása a legszélsőségesebb hazánk területén, mert évi ingása itt a legnagyobb. A tél viszonylag kemény, januári középhőmérséklet -2 és -3°C közötti értéket mutat. A tavaszi fagyveszély sokáig fennáll, egészen április 25-ig kihúzódik. A nyár meleg, júliusi középhőmérséklete $21.5-22^{\circ}\text{C}$ közé esik. A nyári napok száma 75-85, a hőségnapoké 20-25 között változik.

A leggyakoribb szélirány a DNY-i vagy az ÉK-i. A Nagykunság Alföldünk és egyben Magyarország legszárazabb tája is. Az évi csapadék sohasem haladja meg az 550 mm-t. Legcsapadékosabb hónap a június, 55-70 mm közötti havi mennyiséggel. januárban esik a legkevesebb csapadék: 24-28 mm. A csapadék bizonytalanság nagy, ami azt jelenti, hogy a legcsapadékosabb és legszárazabb évek csapadék összegeinek hányadosa nagyobb, mint országunk többi tájain. Ezen a területen az összefüggő hóréteg 35-40 napon át figyelhető meg. Az évi vízhiány a legnagyobb hazánkban a Nagykunság területén a meleg nyár miatt. A vízhiány átlagértéke 150-175 mm között változik. A nagyfokú vízszegénység, ami a felszíni és a felszín alatti vizekre egyaránt vonatkozik, a táj legfontosabb jellemzője. A táj fő folyója a Tisza, amely a pleisztocén-holocén határán foglalta el a mai Tokaj-Szolnok közötti nyomvonalát. A folyót a múlt századbeli folyamszabályozás eredeti Tokaj-Csongrád közti 531 km-es útvonalát 42%-kal 308 km-re rövidítette. A Tisza ezen szakaszán az évek túlnyomó többségében, nagy százalékban befagy. Az olvadás D-ről indul, a folyó medre is elég jól beágyazott, így a jégtakaró veszély nélkül vonul le. A Tisza mellékfolyói közl ezen a szakaszon legjelentősebb a Sajó, Takta, Hejő, a Rigósi- és a Sulymosi-főcsatorna, a Kis-Tisza, a Sarud-Sajfoki-főcsatorna és a Hanyi-főcsatorna. A Zagyva legjelentősebb mellékfolyójával, a Tomával, az Északi-középhegységből származó vizeket vezeti a Tiszába. A terület állandó jellegű állóvizekben, tavakban bővelkedő terület volt. A Tisza és mellékfolyói árvíz idején a mélyedéseket évente feltöltötték. Azonban a folyók begátolása és a belvízelvezető csatornák

építése után megszűnt ez az állapot. A természetes állóvizek a homokbuckás területek szél által kimélyített, elgátolt mélyedései, a szikes laposok vízállásos derekai és a hajdani folyómedrek fordulóiban jöttek létre. A mesterséges állóvizek a Tisza és mellékfolyóinak az öntözési csúcsidényben kisvizi hozamát egészítik ki.

Flórája alapján a Közép-Tiszavidék az Alföld flóra-vidékének tiszántúli flórájához tartozik. A növények zömét az európai-eurázsiai flóraelem-csoportok képviselői teszik ki, de található itt kontinentális és pontusi elemek is. Az Alföld bennszülött fajai közül leggyakoribb itt a debreceni torma és a sziki őszirózsa. Érdekessége a területnek az erdélyi útifű, és az öldöklő aszat, ugyanis ezek a növények hazánkban csak itt található meg. Ezen a tájegységen uralkodó a kocsányos tölgy, csertölgy, tatárjuhar, mezei szil.

A Nagykunság állatvilága tulajdonképpen a Tiszához kötődik. A folyónak 56 halfaja ismert. Ezek közül nevezetesebb a kecsege, főponty, márna, garda, domolykó, balin, durbincs, fogassüllő, kőszüllő.

A térség talajféleségében is nagyon különböző. Csernozjom talaj a Közép-Tiszavidék K-i részén és a Szolnoki-löszháton fedezhető fel. Réti csernozjom a Szolnoki-löszhát uralkodó talajtípusa, de a Közép-Tiszavidék D-i részén és a Hortobágy K-i peremén jellemző. A szikes talajok igen elterjedtek. Itt található az ország, valamint Európa (volt Szovjetuniót kivéve) legnagyobb összefüggő szikes vidéke, a Hortobágy. A réti talaj fontos alaptípusa a szolonyeces réti talaj. Elterjedése a Közép-Tiszavidéken elég jelentős. A jó termékenységű homoktalajok kisebb foltokban helyezkednek el a Tisza mentén. Az öntözéses fölművelés lassan elsőrendű lesz a szárazsal szemben. A Közép-Tiszavidéken hagyományos növényekkel találkozunk: búza, őszi árpa, kukorica, szálas takarmány. A kertészeti növények a jobb termékenységű területeken terjedtek el leginkább. (Marosi Sándor-Szilárd Jenő: A Tiszai Alföld – Közép Tiszavidék, 1969.)

II. TÖRTÉNETI ÁTTEKINTÉS

A Nagykunság kedvező természeti adottságait már a neolit korban felismerte az ősember. A Szolnok és környéki települések legkorábbi emlékei ebből az időszakból származnak. Szajol határában talált tárgyak a neolit kor Körös-kultúrájához tartoznak. A IV. évezred alfldi vonaldíszes kerámia anyagához tartozó régészeti leletet a Tinóka környékén találták meg. A Tinóka ér Tisza ér, vagy Érvíz néven ismeretes még. Ez az ér vezette le a Tisza vizét árvíz alkalmával. Az agyagedényekből következtethetően emberek is éltek ezen a területen a neolitban. Szajol tényleges kialakulását az Árpád-korra tehetjük. Ekkor a települést mocsár és a Tisza védte az ellenségtől. A folyót igyekeztek hasznukra fordítani. A letelepülők ősi rekesztő halászzattal és tógazdálkodással foglalkoztak az őslakosok a holt ágon. A fokot, eret, árvíz tetőzésnél elzárták, hogy ne tudjon visszafolyni a Tiszába, és a nagy halakat kifogták ezekből a vizekből, majd a lehalászás után az elrekesztést megszüntették. Ez a halászati mód ezen a környéken nagyon elterjedt volt. A földművelésnek és az állattenyésztésnek jelentős szerepe volt a megélhetésben. A nádat, sást, gyékényt, ártéri erdő fáit építőanyagként használták fel az őslakosok. A házak oszlopait erdei fából készítették, a falakat fűzfavesszőből és sárból rakták össze. Mindemellett még az ártéri erdőkben vadászattal is foglalkoztak.

A középkorban a szolnoki várispánsághoz tartozott Szajol. Földművelő és várat eltartó szolganép élt itt ekkor. Önállóságát nem veszítette el a település, sohasem volt a vár szolgája. Szajoli nemesekről IV. Béla 1261. évi oklevelében tesz először említést „nobilis de Zoyli” alakban. Az egri püspökséghez tartozik a település, mint Tiszapüspöki szomszédja. 1332-1337. évi pápai tizedjegyzék szerint Szajol a kemeji főesperesség egyik plébániája. Kemejnek a Tizzaszőlős-Szajol vonaltól K-re eső területet nevezték. A falu földbirtokosai 1339-től: Simonfi, Komplit, Ország családok voltak. A falu nevét első földbirtokosáról kaphatta. Ez nem volt ritka dolog ezen a területen. Így kapta sok település a nevét: Abád, Szalók, Derzs. A földesurak sűrűn váltják egymást a faluban. 1430-tól Vérthessy, 1490-től Mikebudai Simonffy, 1511-ig Sárpi László, majd Gyalui Vas László a faluból egy rész. 1514-ben már Ványi Miklós és két fia öröklő a falut, Szabó Benedek özvegyétől.

A török időkben a szolnoki harcok révén eléri Szajolt is a hódító törökök. Szajol védve volt a szolnoki és szentmiklósi vár között. Ezáltal nagyobb csata itt nem zajlott. A lakosság is csak ideiglenesen menekült el a mocsár világába. 1571-ben a törökök adóösszeírásában 19 ház, 1 templom és 19 lakos szerepel Szajol neve mellett. A hódoltságban sem szűntek meg a királyi felségjogok. Ennek köszönhetően Tassy Pál 1564-ben birtok részét Szajolban, amit törökverésért kapott. Ekkor egyházzhatóságilag a váci egyházmegyéhez tartozik Szajol. Önálló plébánia és pap működése regisztrálható ezekben az időkben. A reformáció nem terjed el Szajolban, katolikus vallás az uralkodó napjainkig.

A XVIII. században nem fejlődhetett zavartalanul Szajol. A királyi csapatok, a török csapatok és a kuruc mozgalmak ütköző határzónájába esett a falu. 1865-ben Ottlyk György ezrede csapatai vannak elszállásolva Szajolban is. Szajol és Tiszapüspöki állandó határvitában áll egymással. Pl. 1668-1674. között Fáy László szerette volna tudni, hogy hol van birtokának

határa Szajol felé. A legtöbb pereskedés végeredményét nem tudjuk. 1667. után lassan eltűntek a jobbágytelkek, és a telkesgazdák kismemesi falujává vált Szajol. A köznemesek zsellért tartottak, vagy maguk gazdálkodtak. 1685-ben megszűnik a török hódoltság. Bécs azonban jogot tartott a felszabadított területekre. 1685-1710. között már másodszor pusztul le a falu. (Először Galga kán űzi el a lakosságot a tatárjárás idején.) 1703-1708. között a déli rác csapatok pusztítják el a települést. Nem csak Szajol áll romokban ekkor, hanem az egész Nagykunság. 1711-ben visszatelepülnek az emberek lakóházaikba. 1712-ben már Törökszentmiklós tiszamelléki falvai között sorolják fel Szajolt, Csomortányi alesperes felmérése alapján. A XVIII. századi népesség jelentős részét a köznemesek adják. Ezek a nemesek is visszatelepülők, a rác pusztítás utáni időkből. 1720-as évi összeírásban már Szajol is szerepel. Az országos adózásnál azonban nem vették figyelembe az itt élő nemeseket és béreseket.

Az 1746-os püspöki vizitáció megállapítja, hogy Szajolt magyar és katolikus nép lakja, 80 gyónóképes 50 gyerek, 6 cigány képezi a falu össznépességét. Ez az egyházlátogatási jegyzőkönyv iliának nevezi községünket.

1723-ban Tiszapüspökihez csatolva találjuk Szajolt.

1765-ben már malom van a Tinókán. Az 1767. évi egyházlátogatási jegyzőkönyv 125 felnőttől és 60 gyerekről tesz említést. Mária Terézia korában az 1784-85-ös számlálás 457 főt regisztrált a településen. Azonban ez a szám nem fedi a valódi népességszámot, ugyanis a nemesek nem engedik magukat összeírni, a sok szegényt pedig nem vesz számba az egyházi adóív.

A XVIII. században a kismemesek 2/3-a 6 holdnál kevesebb földdel rendelkezett, és csak 4 birtokról tudjuk, hogy 20 katasztrális hold feletti birtok. A legtöbb szegény alkalmi munkából él a módosabb nemeseknél.

A XIX. századi szajoli fejlődést az egyházi schematismusok földrajzi statisztikai munkák alapján tudjuk nyomon követni. 1784-1824. között egyenletesnek mondható a község népesség növekedésének üteme.

1824: 707 fő   1850: 729 fő   1860: 884 fő   1869: 989 fő lakik a községben. 1828-1842-ben kolera járvány sújtja a falu lakosságát. Ez a betegség a lakosság 20%-ának követelte életét. 1833-ban új templom épül téglából, árvízvédett helyen. 1849-ben újra kolera járvány tört ki Szajolban.

Az 1848-as szabadságharcban is kivette részét a község lakossága. Jelasics ellen nemzeti őrségben harcoltak szajoli férfiak. 1849-ben a szolnoki harcoknál forradalmi seregek voltak elszállásolva a községen. A Württemberg huszárok egy százada állomásozott itt, és nem csak pihentek a faluban, hanem innen is indítottak támadásokat az ellenséges erők felé.

A jobbágyfelszabadítás megindulásával megindult a kapitalizálódás. A föld a régi birtokosok kezén maradt, a közlegelőt felosztották. A nemesi állapotnak vége lett a közteherviselés miatt. Szajolból paraszti község lett. Az árvízvédelmi munkálatok miatt a legelő területek

csökkentek az 1800-as évek vége felé. 1852-ben kezdik el a védőgát megépítését a Tiszánál. Ez a munka 1856-ra készült el. Közben 1855-ben nagy árvíz pusztította a falut.

Nagy változást hozott Szajol életében a vasút. ár a XIX. század utolsó harmadában vasúti csomópont lett. Megszűnt az elzártság a környező községekkel, városokkal. Különböző kapcsolatokat tudott létesíteni a falu és településekkel. Az 1847-ben átadott Pest-Szolnok vasútvonal folytatódik itt tovább.

1857. november 25. Szolnok-Püspökladány-Debrecen 121 km-es vasúti szakaszát átadják. Ezáltal kerül vasúti forgalomba Szajol. 1858-ban a Püspökladány-Nagyvárad 68 km-es szakaszát adják át. Szajolon keresztül a Tiszántúl D-i részén Mezőtúrral, Békéscsabával, egészen Aradig, a Tiszántúl É-i részével Debrecenen át Nyíregyházával van kapcsolata a megyeszékhelynek. Ezáltal Erdély, Máramaros összeköttetésbe került a Kárpát-medence Ny-i felével is. Az 1885-ös Tiszatenyő-Kunszentmártoni elágazás, majd az 1887-es Szentesi elágazás kiépítése Szajol csomóponti helyzetét csak erősítette. 1870-ben már vasútállomást építenek a faluban.

A XIX. század 2 felében a megélhetés egyre nehezebbé vált. A család bővült, a birtok osztódott. Az emberek ragaszkodtak a lakóhelyükhöz, nem költöztek el más településekre. Az 1870-től kialakuló egyenletes népességnövekedés a vasúti csomópont kialakulásával magyarázható. 1881-ben már 7 iparos (asztalos, hentes, 2 kovács, 3 molnár, 1 vegyeskereskedés, 1 kocsmá) működik. 1870-ben állami közigazgatás alá került Szajol, megszűnik a közbirtokosság eddigi önkormányzati szervezete. 1872. augusztus 4-től Szajolt nagyközségként tartják nyilván. Ez azt jelentette, hogy saját erőből le tudja látni a közigazgatási feladatokat, belügyekben maguk határozhattak, szabályrendeleteket alkothattak, rendelkeztek vagyonuk felett, adót vetettek ki, és hajtottak be, az iskoláról kellett gondoskodnia, és az utak fenntartását biztosítani kellett. 1876-ban Szajol megyei besorolása: Jász-Nagykun-Szolnok Vármegye, Szolnok székhellyel, melynek Tiszai-Közép járásába tartozott Törökszentmiklós járási székhellyel.

1900-1930. között a megélhetőség nem bővült, ezért egy kis mértékű elvándorlás figyelhető meg. 1900-1910. között születéskorlátozásra nincs szükség, mint a Dunántúlon a rossz körülmények miatt. 1910-1920. között a születési arány csökken az első világháborús születéskiesések miatt. 1920-1930-ig javulnak az egészségügyi viszonyok. Artézi kutakat nyitnak, mert az ásott kutak egészségtelenek. Gyógyszertára van a falunak, orvosa viszont nincs - Tiszapüspökiből jár át. A század elején a nagyközség megvásárolja a Pete-sziget nevű területet, ami lehetővé teszi 131 fő beköltözését Szajolba. 1914-es gátépítési munkák során állandó művelés alá vonható terület is nőtt. /Török Margit: Szajol község helytörténete a kezdetektől 1930-ig (1979.)/.

Szajol 1944 október 20-án szabadult fel a német megszállás alól. A II. Világháborúban 18 férfi esett áldozatul, bombázások során 22 fő hunyt el, 109 ház pusztult le teljesen, és a hadifoglyok száma 51 fő volt. A község az átvonuló csapatok szálláshelye még sokáig. Az iparosok megélhetése lehetetlenné vált a háború után. A kőműveseken kívül szinte senki sem tud megélni szakmájában, mint pl. cipész, borbély. 1945-től megsemmisül a levante egyesület fasiszta mivolta miatt. 1848-ban felosztják az 1946-ban Cecei Ottó által kialakított 736.

számú Szent György cserkész csapatot. 1945 után különböző egyesületek alakultak: Szajoli Vasutasok Köre, Római Katolikus Olvasókör, Szajoli Iparos Kör, Szajoli Vadásztársaság, MÁV Sportegyesület. Természetesen megalakult a Községi Képviselő Testület, mellette a Földigénylő Bizottság, Termelési Bizottság, Nemzeti Bizottság, Igazoló Választmány.

III. A SZAJOLI MEZŐGAZDASÁGI ÉS AZ IPARI LÉTESÍTMÉNYEK JELLEMZÉSE KIALAKULÁSUKTÓL NAPJAINKIG

1949 őszén 13 taggal megalakul az Előre Tsz, 1959-ben a Vörös Csepel Tsz, 1960-ban pedig a kettő egyesült. Ekkor 384 tagot számlált. 1974-ig a Vörös Csepel Tsz önállóan működött. Ekkor azonban a Rákóczi Tsz-szel egyesült, rákóczi falvi központtal. Szajol 2300 ha termőföldet és 330 tagot vitt be a közös szövetkezetbe. A Szajoli Kerület 2300 hektárján a következő terményeket termelték:

- 1100-1200 ha-on búzát
- 400 ha-on napraforgót
- 200 ha-on kukoricát
- 100-150 ha-on cukorrépat
- 150 ha-on őszi káposztát, repcét
- 100 ha-on szóját
- 100 ha-on háztáji korpáskukoricát, hagymát.

A szajoli kerületben volt található az 1974 után épített növényház. 1000 ha felületi üveggel rendelkezett ez az építmény, melyet állami pénzből építettek meg. A privatizáció folyamán ezen egység eladásra került 52 millió forintért. Az eladás után már nem termelnek benne semmit, átalakították szárítóvá, a többi részen gabonátároló létesült. 1992 novemberében a Szajoli Tsz a rákóczi falvi egyesületből (Szajoli Egyetértés Mezőgazdasági Termelő és Szolgáltató Szövetkezet néven 90 milliós vagyonnal, 242 taggal – ebből 71 dolgozó, a többi nyugdíjas) kiválik. Az egyesülésbe bevitt 2300 ha-nak 1/3-a maradt meg. A 2/3 részt kárpótlásként osztották ki illetve Rákóczi Tsz-é maradt. A szövetkezetet szeretnék kft-vé alakítani. 1994-ben a 760 hektáron a következő terményeket termelték:

- őszi búza 450 ha, 5,1 t/ha átlagban
- napraforgó 186 ha, 28 q/ha
- cukorrépa 75 h, 38 t/ha
- tavaszi árpa 34 ha, 25 q/ha
- vöröshagyma 15 ha, 360 q/ha

A növénytermesztésen kívül még ma is foglalkoznak állattenyésztéssel. 200.000 broyler csirkét nevelnek évente, illetve 20.000 tojó tyúkot tartanak. A megtermelt búzát Örményországba, a napraforgót Olaszországba, a hagymát Szlovákiába, Ukrajnába tudják értékesíteni. A cukorrépát a Szolnoki Cukorgyár, a megmaradt napraforgót pedig a martfűi növényolajgyár dolgozza föl. A kiváláskor hitelt kellett felvennie a szövetkeznek. Ez a pénzüsszeg tette lehetővé az elindulást. A törlesztése nagyon nehéz, mert bizonytalan a felvevőpiac és az árakat nem a szövetkezet szabja meg. Az időjárás kedvezőtlenégeit próbálják ellensúlyozni. Ahol csak tudják, öntözik a növényeket a kiszáradás ellen. Napjainkban 53 fő dolgozik a szövetkezetben. Az 1970-es népszámlálási adatok szerint a mezőgazdasági szektorban 434-en dolgoztak Szajolban. Ez a szám az aktív keresők 23,3%-a volt 1970-ben.

Szajolnak azonban nem csak mezőgazdasága van, hanem ipari üzemek is települtek ide. A falu közlekedés-földrajzi előnyeit, Szolnok közelségét kihasználva telepedtek ide különböző ipari vállalatok. A 4-es számú fő közlekedési útvonal, a vasúti csomópont elhelyezkedése a faluban lehetővé tette, hogy munkahelyeket teremtsenek a termelőszövetkezeten kívül.

1954-ben Göngyöleg Ellátó Vállalat (GEV) tárolótelepként kezdi meg működését. 1956-tól kirendeltséggé alakítják át, majd önálló üzemegység lesz 1963-tól. 1968-ban gépesítik és 147 főnek ad munkát az üzem. 1975-ben érte el a maximumot foglalkoztatás terén, ekkor ugyanis 150 embernek adott kereseti lehetőséget a vállalat. Ezután a létszám csak csökkent. 1992-ben létszámleépítés kezdődött. 1994-ben már csak 45 fő dolgozik itt. A létszám 50 %-a szajoli, a másik 50%-a Tiszapüspökiből, Törökszentmiklósról, Tiszatenyőről és Kengyelről jár be dolgozni. Az 1980-as években a fűrészelési technológia munkaerő igényes volta miatt tudtak 100 munkahelynél is többet biztosítani. A gépesítés azonban rohamosan csökkentette ezt. Míg kézi szegezéssel napi 80-120 ládát tudtak elkészíteni, addig egy gépsor 5000-7000 db ládát szegezett össze. 1989. előtt 2,5-3 millió db láda volt az évi termelés. Ez a rendszerváltás után lecsökkent 1 millió/évre. 1991-ben kft-vé alakult át, melynek vagyionkezelője a Kopholding Rt. A GEV profilja azonban nem változott: nyárfából, zöldség-gyümölcs betakarításához csomagolóanyag-gyártás és értékesítés. A Dunától K-re Szajolon kívül Kecskeméten és Kemeccsén található hasonló üzem. A felvevőpiac nagy része is itt található az Alföldön. Ny-Európába is exportáltak ládákat és azok alkatrészeit. Ma már csak követőexporttal jut el a láda nyugatra, zöldség vagy gyümölcs csomaglóanyagaként. Az alapanyag-ellátás a rendszerváltásig zökkenőmentesnek mondható. 1989 után azonban a tönkrement tsz-ek, a privatizáció miatt és a tulajdonviszonyok tisztázatlansága végett egyre nehezebbé vált a nyárfa beszerzése. Az orosz és ukrán import megbízhatatlanná vált. Mindezekhez még hozzájárult, hogy az erdőgazdaság monopol helyzetbe került, és az árakat az „égig” emelhette. A nyárfa exportcikk lett. Az olaszok előszeretettel vásárolják ládagyártásukhoz a Pó-mellékre. Az alapanyagot ma ár a Nyírségből szállítják ide vasúton. A rendszerváltás előtt főleg közúton érkezett a telepre a fa. 80 km-en belüli szállítás esetén ugyanis olcsóbb volt a közút, mint a vasút. A rendezett tulajdonviszonyok után talán majd zökkenőmentesebb lesz az alapanyag ellátás. Minden hátráltató tényező ellenére pozitív a bevétel-kiadás mérlege. Ez azonban így még nem túl nagy biztosíték a munkahely megmaradás szempontjából. ahhoz, hogy az üzem életképes legyen hosszútávon, a gazdaságpolitikának rendeződnie kell országos

viszonylatban, és a privatizációnak mihamarabb le kell zárulnia a tulajdonviszonyok tisztázása érdekében.

Az Áruraktározási és Terménygazdálkodási Igazgatóság Szajoli Telepe az „ÁTI” 1961-ben létesült Szajolban. 1962-re elkészült egy 500 vagonos külszíni tároló, ahol import gépeket tudtak raktározni. 1968-ban elkészült egy 3000 vagonos raktár, mely 57 embernek adott munkát. 1984-88. között volt a legtöbb dolgozója a telepnek. Számuk ekkor sem lépte túl a százat. Napjainkban a dolgozók 70-75%-a fizikai, és 30%-a adminisztratív foglalkoztatású. A nem szajoliak 15-en vannak. Ők Szolnokról, Törökszentmiklósról, Kengyelről járnak be dolgozni. A nők itt csak adminisztratív munkánál alkalmazhatók. A telephely működésének kezdeti szakaszában gabonátárolással foglalkozott nagy tételben. Nyitott területein pedig külföldi gépek raktározását vállalta. Ma 30.000 t árut tudnak fedett helyen egyszerre beraktározni. Az előírásoknak megfelelő vámszabad területtel rendelkeznek. Iparvágánnyal, vágány-hídmérleggel, különböző teherbírású darukkal, konténer-emelővel van felszerelve. A telep 9 ha-os körbekerített területét komplett fegyveres őrzéssel biztosítják az illetéktelenekkel szemben. A privatizáció során részvénytársasággá alakult az ÁTI. Budapesti központ alá tartozik Szajol, miskolci, bajai (dunai kikötőjével), pécsi, győri, szabadbattyáni és rákospalotai telephelyekkel. A fő profil nem változott az elmúlt korszakhoz képest, ma is berraktároznak bárkinek, aki azt megfizeti. A 70-es, 80-as években Ny-i árukat raktározta és csomagoltak, majd a célországba továbbították. Természetesen a volt KGST tagállamokból is érkeztek ide raktározni valók. Ma főleg K-ról s É-ről érkezik az áru. Ukrán, tadzsik, orosz, türkmén gyapot, és PVC-por mellett hűtőgépek, cellulóz, cukor és finnországi papír is található itt. Az előzőekben felsorolt telephelyek soros kapcsolatban állnak egymással. Munkaerő átcsoportosítással tudnak dolgozni ezek a telepek. Így dolgozhatnak Szajolban pécsi és bajai rakodók, illetve szajoli anyagmozgatók Győrben. A helyi munkanélküli erőt is felhasználhatták, de a betanítás több pénzt emészt fel, mint a már régebben ebben a szakmában dolgozók mozgatása és elszállásolása. A telephely megközelítése közúton (a 4-es számú fő közlekedésű útvonalról) és vasúton (iparvágányon keresztül) is kielégítőnek mondható. A raktározott áruk 80%-a Olaszországba, Németországba, Franciaországba, Hollandiába, Horvátországba kerül hasznosításra. A fennmaradt 20% hazai felhasználásra kerül. Európán kívül áruféleség Indiából és Japánból is érkezett már ide közvetett úton. 1993-ban 148 millió Ft-os árubevételhez jutott az ÁTI. Összehasonlításképp 1980-ban mindössze 23 millió Ft volt az árbevételük. Ha 1995 első felében sikerül a 75 munkahelyet megtartani, akkor a későbbiekben már nem kell azzal számolni, hogy dolgozókat kell elküldeniük.

1974. óta működik Szajolban a Szolnoki Tejipari Vállalat Sajtérlelő üzeje. Ezt a területet a Rákóczi Tsz. üzemeltette előzőleg zöldség-gyümölcs tárolóként. A Tsz a saját gyümölcséből tárolt itt árut. 1974-ben 20 főnek adott munkahelyet a tejipar. 1989/90-ben 56 fővel dolgoztak. Ez a munkahelyszám volt a maximum, amit ez a telephely biztosítani tudott. Napjainkban már csak 35 fő kap itt keresetet. Ebből ketten Szolnokról, négyen Törökszentmiklósról, egy ember pedig Tiszatenyőről jár be. A többi munkás Szajolban lakik. A kezdeti évtizedekben 4000 t/év mennyiségű sajtot érleltek itt. Ennek 2/3-a belföldön került boltokba, a többi exportra ment a Közel-Keletre. Ezt vasúton és közúton egyaránt szállították. 1983. óta exportra nem szállítanak innen sajtot. A sajtérlelő azért került Szajolba, mert a termelő üzemektől egyforma

távolságra fekszik a falu, a 4-es számú főúton könnyen megközelíthető, a vasúti rakodótól pedig kevesebb, mint egy km választja el. A vasút közelségének ellenére ma már csak közúton viszik el a sajtot az üzemből. Ma is a Szolnoki központ alá tartozik az üzem, amely 1991 nyarán Rt-vé alakult át. Fő profiljukká a Trappista, a Hajú és az Óvári sajt érlelése vált. A Trappistát és a Hajdú sajtot szeletelve, kicsomagolva is kiszerelik. A termelés az utóbbi években rohamosan lecsökkent a maximális kihasználtságához képest. Ez az érlelő túlságosan nagy egy gyár sajttermelését érlelni. A jövő még nem tisztázódott. A szolnoki, kisújszállási és a jászberényi vállalat még az Rt-hez tartozik, a kunszentmártoni egységet már eladták. A szajoli egység mikor kié lesz, melyik sajtgyárral adják el az még a jövő titka. Dolgozókat még nem kellett elküldeni, azonban a GYES-en lévőket már nem vették vissza, és a nyugdíjhoz közel állókat korkedvezményrel nyugdíjba helyezték.

Szajol D-i határában 1961-ben kezd üzemelni az ÁFOR bázis telepe. 1967-től ezen a telepen működött az ÁFOR Tiszántúli Karbantartó Részlege is. Az ÁFOR – mai nevén MOL Rt. – Szajoli Bázis telepén mindig sok szajoli munkást foglalkoztattak. 1989-ben az összlétszám 247 fő. Ebből 83 volt a szajoli illetőségű. 1994-ben már csak 71 szajoli kapott itt munkát a 219 munkahelyből. A bázistelep egyéb adatait a vállalati titok megsértése nélkül nem lehet beszerezni. A MOL Rt. tőszomszédságában működik 1968 óta a Kőolajvezeték Vállalat PB. Gáztöltő Üzeme, a TIGÁZ. 1992-ben egy holland cég 51%-ig megvásárolta. A fennmaradt 49% magyar tulajdonú. Mai neve a gáztöltőnek PRIMAGÁZ Rt. Maximálisan 165 főt foglalkoztattak 1970-ben. Ma már csak 73 embert alkalmaznak, akiknek 80%-a szajoli lakos, 1969-78. között 3 műszak végezte a gázpalackok töltését. Ez a z üzem 165 cseretelepet lát el. 150 km a legtávolabbi cseretelep, ahová még szállítanak. 85-90 km az átlaga a szállítási km-nek. A gáz vasúti kocsikkal érkezik a telepre Hajdúszoboszlóról, Algyőről és Dunai Finomítóból érkeznek a tartálykocsik. A gáztöltőt fél kg-os, 1 kg-os, 23 kg-os palackokban hagyja el a propánbután gáz. Egy műszak kb 6000 db 11,5 kg-os palackot tölt meg, ami napi 12.000 db palackot jelent 2 műszak esetén. A PRIMAGÁZ Rt-hez 7 üzem tartozik: Algyő, Budaörs, Hajdúszoboszló, Hort, Nyíregyháza, Pincehely és Szajol. /Adott ipari létesítmények ügyvezető igazgatóinak tájékoztatója alapján./

IV. A VASÚTÁLLOMÁS ÉS JELLEMZŐI

Szajol fejlődésében a vasút meghatározó módon vett részt. 1874-ben megépült a Pest-Szolnok vasútvonal. Tíz év múlva átadták a Szolnok-Debrecen vasútvonalat, amely már Szajolt is közvetlenül érinti- Ezt a vonalat nevezték „Tisza Vasútnak”. 1858-ban a vasút révén Szolnok összekapcsolttá vált a Tiszántúllal. Északi résszel Debrecenen át Nyíregyházával, valamint az erdélyi Nagyváraddal, a déli területeken Mezőtúrral, és Békéscsabán át Araddal. A két útvonal Szajol határában ágazik el. A község szerepe a közlekedésben nőtt azáltal is, hogy 1885-ben Kunszentmártonig, majd 1887-ben Szentessig épül ki a leágazás Szajolon át. Magát a szajoli állomást csak 1870-ben kezdték el építeni. A község Ny-i szomszédja Szolnok. E város már a vasút megépítése előtt is fontos kereskedelmi csomópont volt. A tiszai gőzhajózás és a vasútvonalak kiterjesztése kelet felé csak teljesebbé tette ezt. Távoli vidékek nyersanyagai, termékei cseréltek itt gazdát. Azonban nem csak eladtak itt, hanem fel is dolgoztak különféle nyersanyagokat, ipari üzemek alapjait megteremtve ezáltal. 1882-től a MÁV létrehozta a Budapest-Újszász vasútvonalat. Így már két fővonalai összeköttetéssel rendelkezett Szolnok a fővárossal. A térségben normál nyomtávú vasút 1897. után nem épült. A fővonalakat 1969-ig villamosították, ezáltal teljesítményüket növelték.

A közúti közlekedés sokáig nem tudta felvenni a versenyt a vasúti közlekedéssel. Egyrészt az árak miatt, másrészt a sűrű vasúthálózat a legtöbb település számára lehetővé tette a viszonylag gyors közlekedést. Szajolban fut össze Közép-Délkelet és Kelet-Európát összekötő nemzetközi expressz vonatokat, gyorsvonatokat és tehervonatokat is hordozó elsőrangú vasúti fővonal.

Debrecen felől Várna, Burgas, Budapest, Nagyvárad, Varsó, Moszkva, Záhony városokból érkezik a fővonal Szajolba. Békéscsaba felől Bukarest, Lökösháza irányából fut be a fővonal másik szárnya. Tulajdonképpen Szajol mentesíti Szolnok pályaudvarát a túlterheltség alól. /Erdősi Ferenc: A szolnoki agglomeráció közlekedési-hírközlési és munkaerő ingázási viszonyai 1993/

9 vágányával fogadó- , rendező-pályaudvarrá vált a szajoli vasútállomás. Szolnok előcsomópontja Szajol vasúti értelemben. Ez tette lehetővé, hogy a faluban nagyszámú vasutasréteg alakulhasson ki. A MÁV munkahelyet teremtett a volt zselléreknek, a földnélkülivé vált kisnemesek részére, amikor Szajolban 19 vágányt telepített. 1910-ben a falu lakosságának kenyérkeresői közül 15% a vasúti közlekedésnél tudott elhelyezkedni. Az 1950-es évekig ez az arány megmaradt. A népesség számának növekedésével a munkahely-lehetőségek száma is növekedett.

A 90-es évtized első felében a vasúti dolgozók száma egyre kevesebb lett. A MÁV súlyosbodó anyagi helyzetének következtében csökken a szajoli vasutas dolgozók száma is, ahogyan ez országosan is megfigyelhető.

A vasút Szajol esetében 3 különböző területen foglalkoztatja dolgozóit:

1.maga az állomás

2.a pályafenntartás főpályamesteri szakasza

3.a vasúti villamos főnökség szajoli részlege.

Az állomás dolgozói biztosítják a falun áthaladó személy- és teherforgalmat. Itt dolgoznak azok is, akik a rendezendő vágányokon „összetologatják” /egy dízel mozdony segítségével/ a teherszerelvényeket. Az ideérkező teherkocsikat összeválogatják, úgy, hogy az azonos irányba menők 1 szerelvényt alkossanak.

Az „alállomásnak” nevezett részleg a Villamos Főnökség 1970-től létezik. Fő feladatuk a felsővezetékek árammal való ellátása, a vezetékek karbantartása, és a fázishatárukon belül eső területek térvilágításának biztosítása.

A telephelyükre 120.000 Volt érkezik be. Ezt transzformálják 25.000 V-ra. Debrecen felé Turgony, Békéscsaba irányába a szajoli delta, Budapest Ny-i vonalán Parádics puszta /Abony és Szolnok között volt megállóhely/, a K-i vonalon Újszász felé az Abonyi úti megállóhely a fázishatáruk. A szajoli főnökség újszászi kirendeltsége Hatvan és Jászberényig gondoskodik a vasút zavartalan működéséről.

A pályafenntartás főpályamesteri szakaszán dolgozók magukkal a sínekkel, váltókkal foglalatostkodnak. Ők egyengetik a pályát, cserélik a kopott és törött síneket, betonljakat, ha erre szükség van. A szakaszokhoz tartozó vágánygondozók segítik a vasút zökkenőmentességét, és a vágányok tisztántartását.

Az állomás területén 19 vágány található, melyek a következőképpen oszlanak meg:

- 1-9-ig vonatfogadó fővágányok: személyvonatok, áthaladó tehervonatok ezeken közlekednek.
- 10-16 rendező vágányok: itt rendezik át a teherkocsikat a megfelelő sorrendbe és irányba.
- 17. csonkavágány rakodóval kiépítve: ez a rakodó lehetővé teszi a gyors, targoncás ki- és bepakolást.
- 18. raktári vágány: a TÜZÉP-telepre érkező ömlesztett és darabárukat rakodják itt ki, illetve a személyre szóló nagyobb rakományok kipakolása is itt történik.
- 19. csonkavágány: tárolásra van kialakítva, felsővezeték nélkül.

A következő oldalon látható vágányok fekvéséről készült rajz. Sokaknak szembetűnő lehet a 18. vágány miatt van az 1. vágány előtt. Ez azért alakult így, mert a 17. vágány lefektetése és számozása után került csak a 18. vágány létrehozására. Ezért sorrendileg bár az elsőnek kellene lennie, de a számozás a lefektetés sorrendjében történt.

Az iparvágányok 5 telephelyet segítenek bekapcsolni a vasúti forgalomba. A Göngyöleg Ellátó Vállalathoz 520 m, az Áruraktározási és Terménygazdálkodási Igazgatóság Szajoli Telepéhez 700 m, a MOL Rt és PRIMAGÁZ Rt-hez 1600 m, a Tiszántúli Áramszolgáltató

Szajoli Raktárához 300 m iparvágány tartozik. Összesen 3120 km-nyi vágány segíti ezen cégek gyorsabb áruforgalmát.

Szajol 1981. július 1-ig a Budapesti Igazgatóság alá tartozott. Ezután a Debreceni Igazgatóság vezérlete döntött /a nyugati vonalon Abonnyal bezárólag, a keleti vonalon Maglód határáig/ a vasút mindennapjai felett. 1993. január 1-től ismét visszaállt az eredeti állapot és Szajol ismét Budapest fennhatósága alatt működik.

A községben ma már nem olyan nagy státusz vasutas dolgozónak lenni, mint a vasút fénykorában. Akit nem kényszerít az élet erre a hivatásra, az máshol próbálja keresetét megszerezni. A 90-es évekre elérte az állomás azt, hogy dolgozóinak fele naponta ingázik Szolnokról, Törökszentmiklósról, Fegyvernekről, Tiszatenyőről, Kengyelről, Kunszentmártonból, Tiszaföldvárról Szajolba szolgáltatást teljesíteni. Ugyanakkor vannak olyan faluban élő vasutasok, akik Szolnokra, Újszászra, Budapestre utaznak munkájukat elvégezni. /Állomásfőnök tájékoztatása alapján./

A szajoli vasútállomás nagyságát az éves forgalma mutatja. Az utolsó 5 év kimutatásait vizsgálhatjuk, mert régebbi forgalmi kimutatást nem őriznek az állomáson. Ez az utolsó néhány év is mutatja, a MÁV merre halad az éves átmenő forgalmát tekintve.

Az éves átmenő forgalom a menetrendi ciklusokhoz igazodik. A legutolsó évek átlagos forgalma a következő táblázat szemlélteti:

	Tehervonat	Személyszállító vonat	Összesen
1991	18.720	43.960	62.880
1992	17.640	42.120	59.760
1993	16.758	41.195	57.773
1994	15.480	40.320	55.800

A személyszállító vonat alatt az Inter City, a gyors-, a sebes-, a személyvonat értendő. A táblázatból kitűnik, hogy a MÁV forgalmát lassan csökkenti. Évente az átlagos vonatszám ezres nagyságrendekkel csökken teher- és személyszállítás viszonylatában egyaránt. A MÁV fő profilja még mindig a személyszállítás. Bár lassan fogy a személyszállító vonatok száma, a vasút törekszik arra, hogy az elszállított utasok száma ne csökkenjen tovább. /Szajoli összforgalmi kimutatás alapján/

Hazai vasúthálózatunk európai viszonylatban közepesen sűrű. Magyarországon normál nyomtávú, állami tulajdonú a vasút, kevés kivételtől eltekintve. A szállítás teljesítményét befolyásolja az egy időben történő kétirányú forgalom. Hazánkban a két vágánypályák számának aránya 15%. A villamosított vonalak aránya 28%. Ezekkel az értékekkel elmaradunk a nyugati országok átlagától egyaránt. /Erdösi Ferenc: Műszaki infrastruktúra Magyarország társadalmi-gazdasági földrajza 1994/

Szajolban az 1994/95-ös menetrendi ciklusban egy hétköznapi napon 252 vonat halad át. Ebből 121 személyszállító és 131 teherszerelvény. Ezt a forgalmat az egy időben történő

kétirányú forgalom kialakítása tette lehetővé. A következő térkép a vasútvonalak forgalmi teljesítményét ábrázolja a naponként közlekedő vonatok számának alapján. Ez a térkép világosan kiemeli Szajol vasúti csomópont jellegét. A Szolnok-Szajol között áthaladó személy- és tehervonatok száma alapján a szajoli állomás országos viszonylatban is az elsők közé tartozik. Hasonló értéket a Budapest-Tatabánya-Komárom-Győr vonalon tapasztalhatunk. Ezen a pályán a sűrű forgalom annak köszönhető, hogy a belföldi járatokon kívül a nyugati országokból jövő nemzetközi expresszvonatok legtöbbször is ezen a pályán közlekedik.

Ez a forgalom már magába véve is jelentős. Ehhez még hozzáadódik a Magyarország északnyugati részébe közlekedő vonatok száma is. A Budapest-Tatabánya-Komárom részen a nehézipari létesítményekhez /bánya, timföldgyár/ induló teher- és személyvonatok még duzzasztják a napi forgalom értékét.

Szajol esetében egy kicsit más a helyzet. Az állomáson közlekedő vonatok száma azért ilyen magas, mert a falu csomópont és elosztóhely. Budapest felől a keleti és a nyugati fővonalról érkező és odatartó szerelvények Szolnokot érintve Szajolon át közlekednek. Tulajdonképpen itt két fővonal vonatszáma adódik össze. Budapest-Szolnok-Debrecen-Záhony, illetve Budapest-Újszász-Békéscsaba útvonalon haladó vonatok száma emeli ki Szolnok-Szajol útvonalát ily mértékben. A Tiszatenyői elágazás /Szentesen át Hódmezővásárhely-Makó felé/ még növeli a Szajol-Szolnok között közlekedő vonatok napi járatszámát. Szajol fekvésének, közlekedés-földrajzi elhelyezkedésének köszönheti mindezt. A megyeközpont árnyékában alakulhatott a falu vasúti csomóponttá. Szolnok fejlődése magával hozta a falu növekedését. Ahogyan városiasodott, új munkahelyeket, lakótelepet teremtett, úgy vált kapcsolata Szajollal is egyre erősebbé. Mindez elsődlegesen a vasút kiépülésének, a gyors és sűrű beutazási lehetőségnek köszönhető.

A vasút állandó konkurense a közút személy- és teherszállítás terén egyaránt. A teher- és a személyszállításban a vasút rovására előtérbe került a közúti közlekedés. Magyarországon nehéz a közúti szállítást arányát visszaszorítani és a vasút aránycsökkenését megállítani, különösen pedig növelni azt. Egyre gyakoribbá vált a háztól-házig szállító közúti közlekedés, ez pedig az átrakási költséget megtakarítja a fuvaroztatónak. A vasúti árumozgatásnál a ki- és bepakolás nem csak drágább, hanem több időt és utánajárást is igénybe vesz. A MÁV 1980-90-es években elérte azt, hogy kevesebb árut, de minél nagyobb távolságra szállított. A vasúti szállítás átlagos távolsága rövidebb lett. Az áru-tonna-km 1990 óta csökken. Az 50 km feletti távolsági kategóriákban erős csökkenés ment végbe, míg az 50 km-nél kisebb távolságra szállítás forgalma alig változott. A szerkezeti átalakulásnak megfelelően a vasút funkciója is változik a rakományok tekintetében. Csökken az építőanyagok szállítása és növekedik a mezőgazdasági termények részaránya. 1990-es évek elején az energiahordozó /kőolajfélések, szén/ elszállítása áll az élen, ezt követi az ipari félkész- és késztermékek fuvarozása. Ezek után a mezőgazdasági termékek, vasérc, egyéb bányászati termékek, könnyűipari alapanyagok, élelmiszeripari termékek következnek részesedési sorrendben. /Dr. Erdősi Ferenc: Magyarország társadalmi-gazdasági földrajza 1994/

A következő oszlop diagramm mutatja a Szajolban fel- és leadott teherrakományok mennyiségének változását. Az ábra az Összforgalmi Kimutatás adatai alapján készült.

A vasúti teherszállítás Szajol esetében sem mutatott mást, mint az országos szint. 1975-ig nőtt a fel- és leadott kocsik száma. Ettől az évtől kezdve azonban lassan csökkenni kezdett. Az 1990-es évi kis növekedése ellenére napjainkig nem tudta a MÁV teherfuvarozását jelentősen növelni. Szajol életében ez ott mutatkozik meg, amikor a jelenleg is termelő vállalatok inkább közúton szállítanak. A GEV faárúját csak akkor szállítja vasúton, ha azt nagy távolságból rendeli. A sajtérlelő, a belső piac gyors kiszolgálása miatt is közúton mozgatja a sajtárúját. Az ÁTI szajoli telephelyére ugyan még ma is sok termék érkezik vasúton, ám ennek mennyisége jelentősen kevesebb, mint az előző évtizedekben.

A MOL Rt és a PRIMAGÁZ viszont csak növelni tudja a teherforgalmat. A földgáz- és kőolajszármazékok ma is vasúti tartálykocsikban érkeznek a két ipartelepre.

A MÁV azonban nemcsak kevesebb teherforgalmat bonyolít, hanem a személyszállítás elsősorban a rövidebb távon szenvedett jelentős utasforgalom-csökkenést. Országosan a szállított utasok száma 1990-re az 1970. évinek a 40%-a lett, míg ezzel szemben az átlagos utazási távolság hosszabbodott az 1980. évi 47.8 km-ről 1990-re 54.2 km-re. Mindezeket számbavéve, és a buszközlekedés erős konkurenciája ellenére a vasút egyik alapvető funkciója maradt a vonzaskörzeti viszonylatú személyszállítás. Az 1-30 km-es távolsági kategórián belüli utasok számaránya 1991-ben 44,6% volt, a menettérti jeggyel, a dolgozó és tanulóbréttel közlekedők átlagos utazási távolsága pedig 27 km. Az 51-80 km-es távolságra utazók aránya rohamosan megnőtt a helyközi buszközlekedés menetdíjának magas volta miatt. Ez a jelenség azzal magyarázható, hogy a megyeszékhelyek képesek voltak vonásterületüket területileg lényegesen kiszélesíteni. A napi ingázók mellett a bevásárolni vágyók és az egyéb ügyeit a megyeközpontban intézők sűrűbben utaznak az adott megyeszékhelyükre. /Dr. Erdősi Ferenc: Vasúti közlekedés 1994/

A Szajolból elszállított utasok számának alakulása is az országos viszonyokhoz hasonló. A grafikonon jól látható a MÁV fénykora, és annak hanyatlása. Az összforgalmi kimutatás alapján kísérhetjük végig 1945-től 1993-ig a Szajolból elutazók számának alakulását. A maximumot 1970-ben érte el. 1945-46-ig duplájára nőtt az érték, majd ez következett be 1946-50, 1950-55 között is. 1955-60 között kis megtorpanás észlelhető, de 1970-ig folyamatosan egyre több ember utazik a MÁV személyszállító vonatain. A maximum után 1993-ig hasonló mértékben csökken az utazók száma, mint az odáig emelkedett. Olyannyira, hogy 1993-ra az 1950-es értéket közelítette meg. A 70-es években a nők tömegesen vállalnak munkát, 1970-re veszi át az ipar /főleg a nehézipar/ a szerepet a foglalkoztatottságban. A parasztok tömegesen munkássá válnak ezekben az években, és a koncentráció iparosítás a mezőgazdaságból az iparba áramoltatta át a munkaerőt. A jobb és biztosabb keresetek fel tudták lazítani a mezőgazdaság megkötő erejét. A települések szemszögéből nézve ez azt jelentette, hogy a munkásság megszűnt városi jelenség lenni. Napjainkban a munkások 45%-ának a falvak nyújtanak otthont. A falusi és a városi társadalomszerkezet hasonlít egymáshoz. /Dr. Ekéné Dr. Zamárdi Ilona: Foglalkoztatásai viszonyok, társadalomszerkezet 1994/

Az 1970-es évekre elért dinamikus növekedés magyarázatához hozzátartozik még az is, hogy a 70-es években a település-fejlesztési célkitűzéseknek megfelelően, vidéken nagymértékben bővült a foglalkoztatási lehetőség. Munkaerő vonzási, beingázó központok jöttek létre nagy számban. Az ingázók száma fejlődés következtében növekedett. 1960-ban az aktív keresők 13%-a /640.000 fő/ utazott naponta munkahelyére. 1970-ben már 20% /1 m fő/, 1980-ban 24% /1,2 m fő/, 1990-ben 23%. Az ingázás tette lehetővé azt, hogy a magyar falu megszűnt agrártársadalomnak lenni, és a falusi társadalomban a nem agrárfoglalkozásúak jelentős többségben vannak. Az ingázás általános elterjedtsége nélkül alacsonyabbak lennének a falusi jövedelmek, jobban konzerválódott volna a falusi és a városi életmód különbsége, és a falusi lakosság száma is jóval kevesebb lenne a jelenleginél. Az ingázás a falusi népesség stabilizáló eleme is. / Dr. Ekéné Dr. Zamárdi Ilona: Vándormozgalmak 1994/

1960-ban a Szajolból ingázók száma 643 fő volt, az aktív keresők 39,6%-a Ez az érték 1980-ban már 853-ra emelkedik /43.4%/ Ebből Szolnokra 748 fő utazott naponta. /Szolnoki Agglomeráció: 49. táblázat: A nem helyben dolgozók Szolnokra ingázók részesedése/

A fentiekből és a grafikon alapján arra következtethetünk, hogy a szajoli ingázók más tömegközlekedési eszközt is igénybe vesznek, mint a vasút, napi utazásukhoz. Ez az eszköz az autóbusz, amit az emberek többsége választ.

Először is, mert az utazás céljához közelebb viszi az utasát. Munkahely, piac, egészségügyi intézetek, bevásárló központ, gyorsan és aránylag kényelmesen elérhető. Az autóbusz mindig a központba tart, így az emberek időt nyernek a vasúton történő közlekedéssel szemben, amely ez esetben azért is hátrányt szenved, mert a vasútállomások általában a települések külső övezetében kaptak helyet. A vasutak hosszú távon kényelmi, biztonsági okok miatt látogatás céljára, országjárás, külföldre utazás céljából választja az utazóközönség.

Szajol fekvésénél fogva is hozzájárul a közúton történő utazás választásához. Ezt a következőkkel magyarázom: a falut pontosan kettészeli a 4.sz. főútvonal, amely sok várost és községet felfűz a megye tiszántúli részén. Szolnokról ezekbe a településekbe irányuló buszforgalom szükségszerűen át kell haladjon a falun.

1990-ben például a települést érintő összes hétköznapi buszjárat száma 99 volt. Munkanaponkénti buszjárat-párok száma 41, míg a vonat esetében ugyanez az érték csak 27. /Szolnoki Agglomeráció: 40. táblázat: Az agglomerációs települések tömegközlekedési jellemzői 1990-ben/

A vasúti személyszállítás hátrányt szenvedhet azért is, mert a község Újtelepi részének déli részén található maga az állomás. Így a falu ősi magjában lakók 1 km-nél is többet kell, hogy megtegyenek, ha vasúton szeretnének utazni. A községnek 6 buszmegállója van, amiből 2 a 4-es főúton található. A két tömegközlekedési eszköz közül természetes hát, hogy a lakosok a VOLÁN járatait jobban igénybe veszik, mint a Magyar Államvasutakét. A menetdíjak „versengését” a MÁV nyeri minden kilométersávban. Ez a különbség azonban nem olyan tetemes. /Lásd a köv.old.lévő ábrát/

A vonat Szolnokig 48 ft, az autóbusz 46 ft 10 km-re. Azért vettem Szolnokot, mert az ingázók száma 748 /az összes eljáró 78,7%-a/, ezenkívül a legtöbb középiskolás, bevásárolni induló az autóbust választja. Szajol vasutas település, sok emberrel állt – nyugdíjasok – és áll ma is közvetlenkapcsolatban a MÁV. Ezek az emberek a szabadjegy folyósítása folytán bármely nap bármely vonaton ingyen utazhatnak. A Szajolból vonattal elutazók másik részét azok teszik ki, akik valamilyen kedvezményre jogosultak /a 90%-os, 75%-os, 33%-os menetjegy/. Napjainkra még jobban megfogyatkozik majd a vasúton utazók száma és a VOLÁN buszokkal utazók létszáma is. bár a benzin költsége magasabb, mint bármely tömegközlekedési eszköz, azonban az idő – Szajolban is – pénz.

V. SZAJOL NÉPESSÉGÉNEK BEMUTATÁSA

A csomóponti funkció erős településfejlesztő tényező /Erdős Ferenc: Műszaki infrastruktúra 1994/

Így van ez Szolnok és Szajol esetében is. A csomópontiság munkahelyeket teremtett, lehetővé téve a lakosság létszámának gyarapodását. Szolnok fejlődése automatikusan maga után vonta Szajol előrehaladását. A megyeközpont vasúti előcsomópontja és kedvező közlekedés-földrajzi fekvése lehetővé tette a falu gyarapodását népességszám tekintetében. A grafikon 1870-től mutatja a település lakói számának pozitív irányú elmozdulását. 1870. előtti adatok is vannak Szajolról, azonban ezek a számok nem mindig fedik a valóságot, ugyanis a nemesek nem engedték magukat összeírtni, az egyházi adóív pedig nem vette számba a sok szegény embert. /A szegénység anyagiakban értendő/

A grafikon görbéje láthatóan egyenletes fejlődést mutat, kettő kiugró adattól eltekintve. Az egyik ilyen 1900 és 1910, a másik 1849 és 1970 között van.

Az első esetben a gyorsabb lélekszám növekedés tulajdonképpen a vasútnak köszönhető. 1869-1920 között kialakult vasúti hálózat az Alföld közlekedés-földrajzi helyzetét döntően megváltoztatta. Lehetővé vált az Osztrák-Magyar Monarchia iparosodottabb térségei felé – nagy tömegben, kedvező feltételek mellett – a vasúton történő szállítás.

A központi körzeten /a mai Budapest és Pest megye/ kívül az Alföld népességszám növekedése a legdinamikusabb, más makrogazdasági körzeteket is beleértve.

Bár az Alföldet is érinti a századforduló nagy kivándorlási hulláma, azonban erről a területről viszonylag kevesebben mentek külföldre, mint a történelmi Magyarország egyéb térségeiről.

Mindezeket összevetve 1920-ra előáll az az eset, amikor az Alföldön többen éltek, mint a Dunántúlon.

A vasút a századforduló első évtizedeiben munkahelyeivel biztos megélhetést nyújtott a faluban élőknek, és az ide települőknek egyaránt. Természetesen ehhez hozzájárult még az egészségügyi viszonyok javulása is. /Dr. Beluszky Pál: Az alföldi településhálózat jellegzetes vonásai 1980, Bp./

1950 utáni ezres nagyságrendi növekedésnek más okai vannak. A népszámlálások által regisztrált jelenlévő népesség száma 1949 és 1970 között az Alföldön az országos átlagnak 10%-ával nőtt. Ezzel a növekedési rátával mégis a Dunántúl mögé került az Alföld.

1949-ben 2.996.610 fő, 1970-ben 3.032.533 fő élt az Alföldön. /Változó Alföld: 110.o. 42. táblázat alapján/

Bár a népesség növekszik, a területen azonban az elöregedés együtt járt a természetes szaporodás nagyarányú csökkenésével. 1950-es években országosan próbálnak ezen javítani, direkt népessépolitikával. Ez azonban, mint tudjuk, ideig-óráig változtatta meg a kialakult helyzetet. 1960 és 1970 közötti évtizedben az alföldi régió adta Magyarország természetes szaporodásának csaknem 40%-át. Szajol kiállta a próbákat, és a sok negatív hatás ellenére is meg tudta akadályozni, hogy a gyorsan iparosodó térségekben /a központi körzetbe, Észak-Magyarországra, a Dunántúl északi részére/ költözzön a lakossága. /Dr. Beluszki Pál: Az alföldi településhálózat jellegzetes vonásai/

Nagy szerepet játszott ebben az is, hogy ezekben az évtizedekben alapítják a legtöbb szajoli ipari telephelyet, s Szolnokon is bővül az ipari létesítmények száma. Ezáltal nem csak Szolnok, hanem maga Szajol is több kereső embernek tud megélhetést biztosítani.

1980-tól nagyon csekély, ám csökkenő tendenciát mutat Szajol népességszáma. 1980-ban 4.129 fő vallhatta magát szajolinak, míg 1990-ben már csak 4.086 fő tehetette ugyanezt. 1994-re /az Önkormányzat adatai szerint/ 4116-ra szaporodott a szajoli lakosok száma.

Az 1980 és 1990 közötti tényleges szaporodás 159, a vándorlási különbözet 163. Ez a szolnoki betelepülés és gazdasági romlás számlájára írható. Egyre nehezebb a megélhetés – egyre kevesebben vállalnak gyermeket. Sok fiatal beköltözött a Széchenyi lakótelep panel lakásaiba, és egyéb lakótelepekre. napjainkra azonban megfordult a folyamat. Egyre több család szeretne Szajolban maradni és egyre több a Szolnokról kiköltözők száma is. Az önkormányzat telkek kialakításával gátat szabhat a faluból való elvándorlásnak, és a bevándorlás számát is növelheti ezzel.

Ez a folyamat lassan fiatalabbá tehetné a falu lakosságát. A korfa alapján ugyanis azt láthatjuk, hogy a szajoli „társadalom” nem a fiatalodás felé halad. A falu elöregedő fázisa felé tart. Szajol elöregedési index változása 1,45 volt 1990-ben, a demográfiai eltartóképesség 0,97, a fiatal és idős aktív korosztályok arányának változása pedig 0,99. /A szolnoki

agglomeráció: 91. oldal, 30. táblázat/. A 60 éven felüliek száma 691 fő, míg a 14 éven aluliak száma alig több ennél: 767. /A szolnoki agglomeráció: 87.o., 27. tábl./

Elmondható, hogy a 30 évesnél fiatalabbak száma korcsoportonként egyre kevesebb, ahelyett, hogy egyre több lenne. Kivételt képez a 10-19 éves nők száma, amely jóval átlagon felüli.

Napjaink gazdasági helyzete sem teszi azt lehetővé, hogy ez a korosztály egyre jobban gyarapodjon.

Szajol 1950-60 közötti dinamikus lakosság fejlődése a korfán is kimutatható. A férfiaknál 3034 évesek, a nőknél a 35-39 évesek korosztálya feltűnően magas. Bár a fejlődés pozitív, a jövőben biztosabb szociális háttérnek kellene lennie ahhoz, a korösszetétel jelentősen javuljon. Az elöregedés nem meglepő a faluban, hiszen Európa viszonylatában Magyarország idős összetételű népességgel rendelkező országának minősül. 1990-re 21.3%-ra csökken a gyermekkorúak száma, az idősebb korosztály pedig 19%-ra nőtt. 1980-ban a gyermekek aránya 22% alatt maradt, a 60 éves és idősebb népesség aránya pedig meghaladta a 17%-ot. Jász-Nagykun-Szolnok megye arányszámait sem különbözik lényegesen az országos viszonyszámoktól. Amint láthattuk, Szajol korösszetétele is hasonló az országoshoz. Szajolban 1990-ben 1000 férfira 99 nő jutott, míg 1980-ban ez az érték csak 967 volt. A változás 3%-ot jelent. /Dr. Tóth József: A népesedési folyamat sajátosságai a szolnoki település csoportban 1993/

/A szolnoki agglomeráció: 85.o., 25. tábl./

A faluban élő aktív keresőnek gazdasági ágak szerinti megoszlását kördiagrammal szemléltetem, a Központi Statisztikai Hivatal 1970 és 1990-es népszámlálási adatai alapján. A 20 év alatti változás mutatja az egyes szektorok közötti átrendeződést. Az ipar és a mezőgazdaság területéről 7-7 %-nyi kereső ment át másik szektorba. Egy részük a közlekedés-szállítás területére csoportosult át, 19%-ról 24,4%-ra növelve közlekedés részarányát. A kereskedelem 1,3%-os emelkedése eltörlődik az egyéb ágak emelkedése mellett, hiszen annak 7,8%-os volt a változása – pozitív irányba – 20 év alatt.

Az „egyéb” gazdasági ág a következőket takarja:

- személyi és gazdasági szolgáltatás
- egészségügyi, szociális és kulturális szolgáltatás
- valamint közösségi, közigazgatási szolgáltatás.

1990-ben az aktív keresőkből – 1849 fő – 1432 fizikai foglalkozású és 417 fő pedig szellemi dolgozó volt.

Az ipar és mezőgazdaság dolgozói elvándorlásának több oka vis van. A 90-es évek felé egyre súlyosbodó gazdasági élet rákényszerítette az embereket, hogy a jobban fizető munkahelyekre vándoroljanak át. A gépesített, korszerű technológiával dolgozó iparágak egyre kevesebb munkalehetőséget tudtak biztosítani. A GEV példáján láthattuk, amíg 1 nap alatt 1 ember kézi szegezéssel napi 80-100 ládát tudott készíteni, addig egy modern gépsor kevés ember közreműködésével napi 5000-7000 ládát gyártott. A felesleges munkaerőnek távoznia kellett.

Azok, kik elhagyni kényszerültek munkahelyeiket, olyan területeken próbálták munkát vállalni, ahol a megélhetés hosszú távra biztosítottnak látszott. Így alakulhatott ki a kép, amit a diagram mutat: a harmadik és negyedik szektor ágazatai lassan elszívják az elsődleges és másodlagos szektor aktív dolgozóit, míg be nem áll egy optimális szint.

A diagram kereskedelem részében 1,3%-os fejlődés mutatkozik. Ennek ellenére Szajolban sokkal többen próbálkoznak valamilyen kisvállalkozással.

1990-ben a 12,3% 224 főállású kereskedelemben dolgozót jelent. Sokan persze csak másodállásban próbálkoztak valamilyen kisvállalkozással anyagi, biztonsági okok miatt.

A rendszerváltás után gombamód szaporodtak a kiskereskedelmi egységek. Élelmiszer jellegű üzletek, vegyes üzletek, italboltok – presszók, bazár – ajándéküzletek nyíltak a faluban. 1991-ben 69 vállalkozó közül 11 palackozott italboltot nyitott a presszók, büfék mellett. Ez annak volt köszönhető, hogy a Dél-Alföldi Pincegazdaság bizományba adta el palackozott italféleseit, így az üzleti bukás kockázata minimálisra csökkent. Rájöttek a vállalkozók, hogy túl sokan nyitottak azonos üzletet, a vevők megoszlottak – így a nyereség is igen csekély volt. Annál is inkább, hiszen ezen elárúsító helyeken helyben fogyasztani nem lehetett, csak illegálisan, kimérni szintén csak különböző szigorú feltételek mellett lehetett, amit megint csak nem vállaltak a kereskedők. Természetesen nem csak itallal foglalkozó boltok nyíltak. a következő táblázat mutatja a 4 évi ingadozást az egyéni vállalkozások terén:

	1990	1991	1992	1993	1994
Összes egyéni vállalkozás indulása	37	69	45	54	39

Az 1991. évi nagy kiugrás az előző évekhez viszonyítva a már említett „bizományos” italboltok nyitása okozta. Ehhez adódott még 7 asztalos, 5 élelmiszerbolt, 6 AMWAY-termékforgalmazó, 3 büfés.

1992-ben a csökkenést főleg az italboltok megszűnése okozta. Az előző években nyereségtelen vállalkozások felszámolódtak, és visszaadták vállalkozási igazolványukat a boltosok – szakemberek. 1993-ban a falu vezetőkes gázt kap. aki csak tehetett, központifűtését gázüzeműre állította át és villanyboylereket gázüzemű vízmelegítővel cserélték föl. Akinek nem volt fűtése, az gázkonvektort építtetett be. Ehhez a munkához sok szakmunkás kellett.

Látszik ez a vállalkozók összetételében is. 1993-ban 5 gáz- és központi fűtés szerelő próbálkozik kisvállalkozással. Van a faluban hivatásos gázkémény építő és üzembe helyező is. A „gázos” vállalkozók mellett megnő a ruhaneművel – divatáru, turkáló – foglalkozók száma.

Az italboltok sikertelensége miatt egyre több büfés (6) próbálja megélhetését biztosítani Szajolban.

1994-re egyre csak emelkednek az árak, az adók, így egyre kevesebb lesz azok száma, akik kisvállalkozóként keresik meg kenyerüket. Csak a legszükségesebb szolgáltatóipari ágak jelennek meg 1994-ben a vállalkozók listáján: fodrász, női-férfi szabók, kőműves, villanyszerelő, autószerelő, ács-állványozó, közúti árufuvarozók, nyers tej felvásárlók, háztartási-vegyi áru üzlet, textil-ruházati szaküzlet, zöldség-gyümölcs kereskedő.

Ezekből is természetesen annyi fog megélni, amennyit a falu 4000-es lakossága eltart. Csak a legjobbak fognak talpon maradni – mind minőségi, mind ár tekintetében – hiszen a megyeközpont közelsége nagy konkurencia. A boltok széles választékkal kell, hogy rendelkezzenek, hiszen ha ez nem így van, akkor a lakosoknak jobban megéri Szolnokra beutazni. A kevés szakmunkásnak sem tud mindig munkát biztosítani a község. Míg egy üvegező-asztalos agy egy autószerelő meg tud itt élni, addig egy ácsnak a Szajolban épített kevés házszám miatt más településeken is munkát kell vállalnia megélhetése céljából.

A szajoli kereskedők eleve hátrányt szenvednek Szolnok közelsége miatt. Az ingázók fele a megyeközpontban dolgozik. Ha már egyszer ott van, akkor a nagyobb választék miatt be is vásárol. A falujában csak a legszükségesebb dolgokat veszi meg. 1994 második félévének végére összesen 47 vállalkozót tartott számon az önkormányzat. Ezek 1990-től folyamatosan indultak és 1994 végéig nem adták vissza a vállalkozói igazolványukat. A 47-ből 18 a vendéglátó egységek különböző formáit üzemeltetik, úgy, mint büfé, ételbár, söröző, fagyizó, drinkbár, bisztró, korcsma, eszpresszó.

A fennmaradt 29 üzlet a legkülönfélébb üzleteket testesítik meg: élelmiszer vegyesüzlet, virágkereskedés, zöldség-gyümölcsös, ruházati üzlet, táp-terménybolt, növényvédőszerboltja, vetőmag volt és videotéka. 3 vállalkozás bár Szajolban van bejelentve, Szolnokon, Abonyban, illetve Tiszapüspökiben működik. 1989-ben 9 kiskereskedelmi bolt és 9 vendéglátóhely 83 embernek adott munkát. A kiskereskedelem eladási forgalma 153,2 millió forint, a vendéglátó egységek 1 év alatt 28,2 millió forintos forgalmat bonyolítottak le. Az összes kereskedelmi forgalomból 1 lakosra 45.700 ft jutott, 1 alkalmazottra pedig 2.186 ezer ft. A bolti forgalomból 1 szajolira 7.100 ft jutott. /A szolnoki agglomeráció 1994. 246-57.o. 60.és 61.tábl./

Ezek az értékek az utóbbi 5 év alatt csak növekedtek, hiszen a boltok és vendéglátóhelyek száma több, mint kétszeresére szaporodott.

Szajol fejlődését jelzik a következő mutatószámok is, melyek az 1994. évi állapotot közlik:

VI. AZ INFRASTRUKTÚRÁLIS MUTATÓK ÁTTEKINTÉSE

1. Szajol lakásállománya: 1505 db, ezzel szemben 1970-ben 1194 db.
2. Ivóvíz-hálózat hossza: 31,1 km. Lakáson belüli vízellátás: 1015 db. Udvari vízellátás: 408 db háznál megoldott. Ilyen módon ivóvízzel ellátott lakás összesen 1423 db. Ez 94,6%-os ellátottságot jelent. A maradék 5,6% közkifolyóról szerzi be az ivóvizet.
3. Csatornahálózat hossza: 51 km, a hálózatra 20 lakás van csatlakoztatva. Ez a minimális csatornázás 1.9%-os ellátottságot jelent. Ez az a terület, ahol van még mit tennie a falunak. Az önkormányzat már rendelkezik csatornahálózati tervekkel, azonban a kivitelezéshez szükséges anyagiak hiányában a munkálatokat 1994. év végéig nem kezdhették meg.
4. Villamos energiával ellátott lakások aránya 100%-os. A hálózat felügyeletét a TITÁSZ Rt. végzi.
5. 970 lakásba vezetékes gázfogyasztás lehetséges. Ez 64,5%-os ellátottságot jelent. A vezetékek lefektetése után bárki bevezetheti a gázt a lakásába, aki meg tudja fizetni annak költségeit. A lakosságon múlik, hogy a 64,5%-os részarány mikor közelíti meg a 100%-ot. A gázhálózat építése 1992-ben kezdődött meg. Előtte szénolaj fűtésű rendszerek működtek a faluban. A gáz vezetése nem csak környezetvédelmi szempontból volt előnyös, hanem a lakosság anyagi kiadásait csökkentette a fűtési szezonban.
6. A belterületi közutak hossza 26,4 km, ebből 13,7 km burkolt. Az aszfaltozás legnagyobb hányada 1994-ben készült el. A fontosabb utak már ezelőtt is burkoltak voltak, ám a legtöbb utcát csak 1994-től fedi aszfalt. A lakosság anyagi hozzájárulásával segítette ezt is. Ahol az utcában lakók 70%-a beleegyezett, hogy befizeti a meghatározott összeget, ott elkészült az aszfaltozott út, ahol nem jött össze a beleegyezés, ott még ma is burkolatlan az utca. Az aszfaltozás még nem lefutott téma Szajolban. A burkolatlan utcák kérdését még meg kell oldania az Önkormányzatnak, a lakosság bevonásával. A járdák burkoltsága valamivel jobb, mint az utcáké. Az összes járdahossz 36,3 km, ebből 21,1 km kiépített. A kiépítettség igen lassan fejlődik /1990-ben ez az arán 52,3%-os volt/ hiszen az Önkormányzat nem tud nagyobb tempót diktálni anyagi lehetőségeinek végessége miatt.
7. A szervezett szemétyűjtésbe bevont lakások száma: 365. Az ellátott lakások aránya 24,3%. Ez a szám hamarosan bővíthet. Az aszfaltozott utak arányának növekedése magával vonhatja ezen érték nagyobbodását. Az aszfaltozott utakra a szemétszállító autók be tudnak menni, nem áll fenn az elakadás veszélye. Az utcákban leaszfaltozás előtt ugyanis – egy kis eső esetén – már kocsitengelyig ért a sár. A szemét elszállítását ilyen körülmények között nem vállalta egyetlen kft sem. Szajolban jelenleg a Szolnoki Kommunális Üzem szállítja el a 365 háztartás és a 13 gurulós közületi kuka hulladékát. Törökszentmiklós határában, kijelölt gyűjtőhelyeken helyezik el az összegyűjtött szemetet. Ezen szeméttároló felügyeletét a szajoli Önkormányzat végzi, a környezetvédelmi előírásoknak megfelelően.

8. A faluban 1994 év végéig megvalósuló fejlesztésekkel 347 telefon bekötést számlálhatunk a faluban. A MATÁV fejlesztése során 1-2 éven belül az összes telefonigényt ki tudják elégíteni. Így a telefontal ellátott lakások 23,1%-os aránya jóval magasabb értéket fog majd mutatni a közeljövőben.
9. A telex-készülékek száma arányos a község gazdasági funkcióerejével, illetve forgalmi erejével. Szajolban 1990-ben 6 db a telex-készülékek száma. Ez a szám önmagában véve kevés, azonban ha megnézzük a környező községek ellátottságát, akkor ezzel az értékkel Szajol az élen van. /Erdösi Ferenc: Szolnoki agglomeráció közlekedés, hírközlési és munkaerő-ingázási viszonyai 1994. 172.o. 46. tábl./
10. Szajolnak 0,3 hektárnyi belterületi parkja van. Ebből gondozott szintén 0,3 ha. A faluhoz tartozik még 10.9 ha zöldterület is. /Szajol Község Önkormányzata Képviselőtestületének 1991-1994. évekre szóló programja végrehajtásáról – 1994./

VII. LAKÁSVISZONYOK A KÖZSÉGBEN

Az infrastrukturális jellemzők közül 1. pontként szerepelt a lakásállomány. Láthatjuk, hogy 24 év alatt 311 új ház épült. A következő táblázatban megnézhetjük a Szajolban levő lakások építési év szerinti megoszlását: /KSH 1990-es adatai alapján/

1899	1900-1919	1920-1944	1945-1959	1961-1969	1971-1979	1980-1989	1990-1994	Összesen
54	92	201	277	295	299	203	84	1505

A II. Világháború előtti évekből származik a lakásállomány 23%-a. Ez a 347 ház lassan le fog bontódni vagy átépül, mert ezen épületek legtöbbje alap nélküli /legfeljebb már alátégglázott/ és vályogház. 1945 után az évtizedekként taglalt számokból kitűnik, hogy 1980-ig egységesen megoszló lakásépítés folyt a faluban. 1980 után azonban megtorpant az új házak számának növekedése. Ha a községben nem alakítanak ki 1983-1988 között 165 új telket, akkor ez az érték 100-as nagyságrenddel kevesebb.

A következő térképen látható a 165 porta kialakításának színtere. Az 1-es számmal jelzett terület az úgynevezett KÖPCSE 1983-ban került kiosztás alá. 1984-től építkezettek itt a szajoliak. 1986-ig a 74 telek 80%-ára új ház került. Napjainkban már 100%-os a beépítettség. A 2-es számmal jelölt terület az úgynevezett „Két négyes köze”. A név eredetét nem nehéz kitalálni: a régi és az új 4-es számú főút által közrezárt földterület ez. Itt 1986-ban jelöltek ki szintén 74 beépítésre alkalmas telket. 1987-től megindult az építkezés, és 1992-re 60 új épület készült el. azóta folyamatosan történik a terület

beépítése. A hármassal jelzett falurész 2 utca végződésénél található. 1988-tól 17 új házhelyet alakítottak ki. 1990-től kezdték el az építkezést ezen a területen és folyamatosan válnak beépítetté.

A falu „vezetői” ezzel a területfejlesztéssel is Szajol egységességét próbálták növelni. A jövőben is igyekeznek az Önkormányzat telkeket úgy kijelölni, hogy a község növekedését segítse elő a 4-es számú főút szétválasztó erejével szemben. A cél: közelebb legyen a falurész az újtelepi részhez. A közlekedési főút a települést megosztja, kettészeli fekvésénél fogva. Ennek kihatásait láthatjuk a következőkben. Körülbelül két azonos részre tagolódik Szajol területileg és népességszám szempontjából a 4-es által. Ebből kifolyólag a mindennapi élet is ehhez a helyzethez igazodott.

Minden intézményből kettő található a faluban. Óvoda, iskola, orvosi rendelő, ABC mindkét részen van. A posta a vasút közelsége miatt az újtelepi részen található, ezzel szemben az OTP kihelyezett fiókját a falusi részen helyezték el. A templom a falu ófalusi részén épült föl, a református templom alapkövét 1994-ben a két négyes közötti részen helyezték el. Ezen okok miatt Szajolnak igazi központja még nem alakulhatott ki. Ha majd évtizedek múltán szorosabban összeépül a két rész, akkor talán elmondható lesz egy területről, hogy ez Szajol központja.

A megosztottságot a falu lakói már gyermekkorukban átélik. A két óvoda, iskola érzékelteti a gyerekekkel a falu egységtelenségét. A falu és az újtelep mindig versenyben állt, és áll ma is. A falusi iskola A osztályai mindig vetekedtek az újtelepi B osztályosokkal. A felnőttek világában ez a megosztottság már nem jelentkezik annyira, mint észrevehető ez a diákoknál. Ez leginkább a beszédből szűrhető le: ha valaki a falusi részbe megy, az „bemeget a faluba”, aki viszont onnan megy az újtelepre, a „kimeget a faluba”. Az újtelepi rész Szajol „külső övezetének” minősül a mindennapi szóhasználatban. Bármennyire is megosztja a községet a 4-es, a falu és az újtelep akkor is Szajol neve alá tartozik és egységet alkotnak.

Az előzőekben már említettem, hogy a községben 2 orvosi rendelő van. A szajoli lakosság egészségügyi ellátásáról 2 körzeti- és egy fogorvos gondoskodik. Egy orvosra 2000 lakos jut. Ez az érték jóval a magyarországi érték felett van, mert 1989-ben egy körzeti orvosra 1845 lakos jutott hazánkban. /A szolnoki agglomeráció 251.o. 62. tábl./

VIII. AZ OKTATÁSRÓL

A 4-es általi megosztottságból következően 2 iskola működik egy igazgatóság alatt. Az óvoda szintén ilyen felépítést mutat. Az óvodai férőhelyek száma 1980-tól 147. Természetesen ennél többen járnak az intézményekbe. Fél napra jár az a gyerek, akinek az édesanyja GYES-en van, vagy meg tudják oldani a szülők gyermekük délutáni elhelyezését /nagyszülőknél.../

A két óvodába 13 óvónő 10 dajkával próbálja megoldani az óvodáskorú gyermekek ellátását nap, mint nap. A 13 óvónő közül 5 szajoli, a többi Szolnokról, illetve Törökszentmiklósról ingázik községünkbe. Az óvodákat 1974 óta nem bővítették, csak újították. A faluban lévő gyerekek száma lehetővé tenné nagyobb férőhelyű óvodák fenntartását is.

Bölcsőde 1995-ig a községben nem létesült. Akinek szüksége lenne rá, az a szomszédos városokban oldhatja meg gyermeke elhelyezését.

Két iskolánkban 35 tanárra 330 tanuló jutott 1994-ben. A diákok száma rohamosan csökken, a tanárok száma pedig 33-35 között mozog.

	1980	1990	1994
Tanulók száma	512	393	330
Tanárok száma	33	34	35

Azért csökken a tanulók száma, mert egyre kevesebben lesznek az iskoláskorúak az előregedési folyamatból adódóan, illetve több család munkahelyi ingázása miatt Szolnokra járattja iskolába gyermekét. A tanárok létszáma igaz, hogy nőtt, azonban ennek mértéke igen csekély.

Szajol kötődése Szolnokhoz az oktatás terén is megfigyelhető. Négy gimnázium, hét szakközépiskola és két szakmunkásképző intézet közül válogathat a nyolcadik osztályt elvégzett szajoli tanuló. természetesen ezenkívül Törökszentmiklós iskolái is nyitva állnak, vagy a megyén belüli és kívüli bármely középiskola is szívesen fogadja a faluból jelentkezőket.

A szajoli továbbtanulók megoszlása megfigyelhető a következő táblázatból: /Általános iskola statisztikája alapján, 1994/

	1980 (fő)	1990 (fő)	1993 (fő)
Gimnázium	4	14	3
Szakközépiskola	15	13	21
Szakmunkásképző	30	22	29
Egészségügyi szakiskola	-	1	1
Nem tanult tovább	5	1	-
Összesen	54	51	54

Látható, hogy a faluból legtöbben a két szomszédos város szakmunkásképzőit választják, a továbbtanulók több mint 50%-a jelentkezett ide az adott években. A második hely a szakközépiskoláké, ahol a tanulók kb. 30%-a szeretne továbbtanulni. Az utolsó helyen a gimnáziumok állnak 5-10%-os részesedéssel.

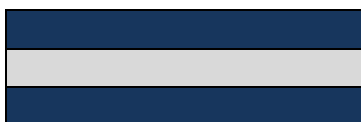
A környék és a falu munkahely lehetőségei alakították azt ki, hogy ki milyen szakmát tanuljon. Az új tanterv és iskolarendszerünk megváltozásával talánmajd egyre több értelmiségi polgárt fog nevelni a község.

IX. SZAJOL CÍMERÉNEK LEÍRÁSA

A diplomamunka első lapjai között található Szajol címere.

A Községi Önkormányzati Képviselőtestület 1994-ben rendeletet alkotott a község címerének és zászlajának létesítéséről, illetve annak használati rendjéről.

A zászló színeit, a címer jelképrendszerét címertannal foglalkozó szakemberek határozták meg és állították azt össze. Munkájukat az irattárban található korábbi dokumentumok segítették. A község zászlajának 3 sávját a következő színek alkotják: kék, ezüst, kék.

A címer leírása a következő: alapja egy kerek talpú, úgynevezett „dobor-pajzs”, amely községünk XIII. századi eredetére utal. Ebben a korban volt kedvelt ez a pajzsforma /levéltári oklevelek 1261-ben már említik Szajolt/. A pajzs alsó részén zöld tér van, fölötté kettős pajzsú páncélos vitéz áll. A vitéz a nemes származású lakosság azon kiváltságára utal, miszerint a község szabad nemesi csupán katonai szolgálattal tartoztak a királynak. /1699-es iratok Szajolt nemesi községként említik./ A kettőspajzs kettős oltalmat jelképez. A páncélos vitéz karján levő magyarországi kis címer a haza védelmezését, míg a jobb karján lévő /a település színeit mutató/ pajzs a község oltalmazását jelképezi. A vitéz lába alatti zöld teret hullámos ezüst pólya szeli át, amely a Tisza-folyó szimbóluma. A pajzs fölött egy kismemesi korona 5 ágú rangjelző korona látható, amely szintén az őslakosság származására utal.

A „falu” – jelmagyarázat

1. Templom
2. Temető
3. Újtemető
4. Sportpálya-sportcsarnok
5. Általános iskola épülete
6. Polgármesteri Hivatal
7. ABC
8. OTP
9. Óvoda
10. Orvosi-fogorvosi rendelő
11. Vásártér
12. Pete-sziget, 4-es számú főútvonal, Tinóka-ér

Az „újtelep” – jelmagyarázat

1. Általános iskola épülete
2. Óvoda épülete
3. Orvosi rendelő
4. Postahivatal
5. Gyógyszertár
6. Művelődési Ház – Klubkönyvtár
7. ABC
8. Vasútállomás
9. Víztorony
10. Pettyes-kisvendéglő, Tinóka-ér, 4-es számú főútvonal, Vasútvonal, Tinóka-ér

A szilárd burkolattal ellátott utak és utcák Szajolban

Útalappal rendelkező utcák /1955-ben került aszfaltozásra/

4-es számú főútvonal

Vasútvonal

ÖSSZEGZÉS

Diplomamunkám elején több kérdést, célt is megjelöltem, amit szerettem volna megválaszolni, elérni ezzel a munkával. Mennyire sikerült ez, mértékét döntse el, aki veszi a fáradságot és elolvassa művemet. Remélem, ha egy „idegen” /nem szajoli/ dolgozza át magát ezen irományon, valamilyen elképzelése lesz a faluról, annak életéről, lakosságáról. Ha elfogultság érezhető ki a sorok közül, az annak tudható be, hogy én, a szerző szajoli vagyok, és nem mindig tudtam elszakadni saját benyomásaimtól és tapasztalataimtól.

Amikor ezt a dolgozatot egy falubeli olvassa végig, bizonyára sok ismerős dologgal fog találkozni. Ha viszont egy-két újdonságot is tud már adni ez a munka, akkor már azt mondhatom, hogy nem volt hiába az az energia, amit e dolgozatba fektettem. Talán sikerült a falu mindennapi életéből adni egy kis ízelítőt. Igazán persze csak az tudhatja, milyen is élne egy „vasutas faluban”, aki már próbálta.

Ez a község még sok olyan lehetőséget rejt magában, ami még kiaknázásra vár és az ott élők mindennapjait teheti az boldogabbá. Például a falusi turizmus területén sok tennivalója van Szajolnak. Egyetlen egy „falusi-tanyasi” vendégfogadója csak kezdet ezen a téren. A Tisza és holtága olyan lehetőséget rejt magában, ami által a falu hasonló ismertségre tehet szert, mint a szomszédos község, Tiszapüspöki. Persze Szajolnak nem azért kell lehetőségeit kiaknázni, hogy országos hírnévre tegyen szert, hanem azért, mert ezek a „források” adottak és a XXI. századba vezethetik a települést. A hírnév vagy az ismertség csak másodlagos, szükségszerű velejáró kell, hogy legyen, nem pedig cél. Bízom benne, hogy az önkormányzat mindenkori tagjai ezeket az adottságokat felismerik és a község javára tudják majd azt fordítani. A talentumokat nem a föld alá rejtik, hanem kamatoztatni lesznek képesek. Láthattuk, hogy a közlekedés-földrajzi adottságokat miképpen használták ki Szajolban. Bízunk benne, más területen is sikerül majd ilyen eredményeket elérni.

Dolgozatom előszavában azt írtam, sokan nem ismerik Szajolt. 1994. december 2. óta azonban sajnálatos módon országos hírnévre tett szert. Amiről addig híres lehetett, 1994 decembere óta azáltal vált hírhedtté. Vasútállomását a rajta átutazók és az ott átszállók ismerhették. Ezek száma azonban csekély, ahhoz viszonyítva, akik számára Szajol negatív fogalomként vált ismertté. A vasúti katasztrófa 31 halálos áldozatának hozzátartozói, félszáznál is több sebesültje Szajolt nem mint országos jelentőségű vasúti csomópont fogják emlegetni, hanem életük csomópontjaként. Én szerettem volna mindig, ha Szajol községet többen megismerik – dolgozatírásom fő célja között szerepelt ez is – de nem erről az oldalról, ilyen áron. Ez a katasztrófa nem csak a község életében mérföldkő, hanem a vasút /MÁV/ életében is. Kevés ehhez hasonló vasúti balesetet jegyezhetek fel eddig Magyarországon az elmúlt 100 év során. Ez a kisiklás rámutatott, ekkora csomópontnak követnie kell a technika fejlődését, nem maradhat le a pályák fejlesztése mögött az irányítás korszerűsítése sem. A manuális váltórendszer ekkora állomáson, ilyen nagy sebesség mellett nem biztos, hogy a legjobb megoldás. Tudjuk, a fejlesztés sokba – nagyon sokba – kerül, azonban felvetődik az a költői kérdés: mi a drágább, az emberi élet vagy a fejlesztés? Bizakodjunk, hogy több ehhez hasonló eset nem fog figyelmeztetni a fejlesztés-modernizálás szükségszerűségére. Ezekkel a

dolgokkal nem azt akartam fejtegetni, hogy a szajoli vasútállomás korszerűtlen létesítmény. Nem korszerűtlen, azonban az Inter Cityk világában és a falu csomópontiságából adódó nagysága miatt Szajol több figyelmet érdemelne a fejlesztésre szánt pénzüsszegek elosztásakor.

Diplomamunkám megírása előtt az anyaggyűjtés során érintett is felvetette ezt a kérdést: Miért éppen Szajolról írok dolgozatot?

Remélem, ha kézbe veszik a munkámat, majd válaszol helyettem kérdésekre. Láthatják majd, hogy ez a falu érdemes arra, hogy egy szakdolgozat készüljön gazdaság-, népesség- és település-földrajzáról. Világossá válik majd előttünk a község – melyben dolgoznak, esetleg laknak is – nem csak egyszerű kis település a Nagykunságban.

Célom nem az volt, hogy ezután a dolgozat elolvasása után mindenki „hanyatt essen” Szajol neve hallatán, hanem az motivált, hogy falunkat földrajzos szemszögből bemutassam, főleg azoknak, akik itt élnek és másodsorban azoknak is, akiknek valamilyen más kapcsolata van a településsel.

Itt szeretnék köszönetet mondani mindazoknak, akik ezen munkám létrejöttét segítették adatokkal, felvilágosításukkal, tanácsukkal.

Köszönöm, hogy partnerek voltak diplomamunkám megírása során, és hozzájárultak annak létrejöttéhez.

Dolgozatom utolsó oldalain látható fotókat a legfontosabb intézményekről készítettem, hogy illusztrálják az eddig leírtakat.

SZAJOL GAZDASÁG-FÖLDRAJZA

Készítette: Szöllősi József

földrajz, V. évfolyam

Konzulens: Dr. Tóth József

tanszékvezető egyetemi tanár

Pécs, 1995.

TARTALOMJEGYZÉK

	Oldal
Előszó	1
I. A Nagykunság természetföldrajza	3
II. Történeti áttekintés	9
III. A szajoli mezőgazdaság és az ipari létesítmények jellemzése kialakulásuktól napjainkig	16
IV. A vasútállomás és jellemzői	24
V. Szajol népességének bemutatása	44
VI. Az infrastrukturális mutatók áttekintése	57
VII. Lakásviszonyok a községen	60
VIII. Az oktatásról	64
IX. Szajol címerének leírása	67
Összegzés	75
Felhasznált irodalom	79

FELHASZNÁLT IRODALOM

Ekéné Dr. Zamárdi Ilona 1994: Vándormozgalmak- Belső vándormozgalom.

Foglalkozási viszonyok – társadalomszerkezet.

Magyarország társadalmi-gazdasági földrajza

Szerkesztette: Percel György – Tóth József ELTE
Természettudományi kar – egyetemi jegyzet Budapest 1994.

Erdősi Ferenc 1993: A szolnoki agglomeráció közlekedési – hírközlési és
munkaerő ingázási viszonyai

A Szolnoki Agglomeráció – MTA Regionális Kutatások

Központja Pécs, 1993.

Erdősi Ferenc 1994: Műszak infrastruktúra

Közlekedés felértékelődés – szerkezete

Vasúti – Közúti közlekedés

Magyarország társadalmi-gazdasági földrajza

Szerkesztette: Percel György – Tóth József ELTE
Természettudományi Kar – egyetemi jegyzet Budapest 1994

Csatar Bálint – Tóth József 1993: Tercier Funkciók a szolnoki agglomerációban

A Szolnoki Agglomeráció – MTA regionális Kutatások
Központja Pécs, 1993

Jász-Nagykun-Szolnok megye adatai 1992: A KSH 1990. évi népszámlálás 13. kötet

Készült: A KSH Lakossági Adatgyűjtések Főosztályán
Főosztályvezető: Mészáros Árpád Bp. 1992.

Jász-Nagykun-Szolnok megye 1993.: Szajol Községi Önkormányzat

Az önkormányzatok ellátottságának főbb naturális és
pénzügyi mutatói alapján.

Kiadta a Belügyminisztérium 1993.

Kapocsi Antal:

Szajol Község helytörténete 1944-1968-ig.

Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Levéltár /kézirat/

Marosi Sándor – Szilárd Jenő 1969: A Tiszai Alföld II. kötet.

Megjelent: Pécsi Márton: Magyarország tájféldrajza
sorozatban.

Akadémiai Kiadó-Bp. 1969.

Soós Imre - Szabó István 1989: Szajol

Megjelent: Adatok Szolnok megye történetéből

II. kötet

Kiadta: Szolnok Megyei Levéltár 1989. Szolnok

Szolnok megye adatai 1972.: 1970. évi népszámlálás 19. kötet

Kiadta: Központi Statisztikai Hivatal Bp. 1972.

Tálás László 1983.:

A megye földrajza

Megjelent: Magyarország megyéi sorozatban: Szolnok

Összeállította: dr. Zádori Béla – Kossuth Könyvkiadó 1983.

- Tóth József 1980: Az Alföld népesedési viszonyai
Megjelent: dr. Zoltán Zoltán: A változó Alföld
Tankönyvkiadó, Bp. 1980.
- Tóth József 1993.: A népesedési folyamat sajátosságai a szolnoki településcsoportban
Megjelent: A szolnoki agglomeráció – MTA regionális Kutatások
Központja Pécs, 1993.
- Török Margit 1979.: Szajol község helytörténete a kezdetektől 1930-ig.
Szolnok Megyei Levéltár – Szolnok
- Történeti Statisztikai kötetek 1976.: Az 1941. évi népszámlálás 2. demográfiai adatok
községek szerint. – Bp. 1976.